

TILSYNSRAPPORT - VEDTAK

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Lillehammer kommune – Smestad ungdomsskole

Sammendrag

Vi har ført tilsyn med Lillehammer kommune og Smestad ungdomsskole. Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i en størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø.

Varsel om tilsyn ble gitt i brev av 09.12.20. Dokumentasjon ble oversendt Statsforvalteren innen fristen den 18.01.21. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenervurderinger i RefLex og skriftlig dokumentasjon, i tillegg til observasjoner/informasjon fra intervju med elever, ansatte og rektor ved skolen den 04.02.21. Se ellers «dokumentasjonsgrunnlaget» som er vedlagt denne rapporten.

Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder.

Avdekkede regelverksbrudd, status på rapporten og veien videre

Statsforvalterens tilsyn med Smestad ungdomsskole sitt arbeid med aktivitetsplikten har avdekket regelverksbrudd på følgende områder:

Del 1- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

1. ser til at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
2. ved rektor, gir alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
3. ved rektor, sikrer at alle som jobber på skolen er kjent med hvilke forhold som kan gjøre eleven særsilt sårbar.
4. ved rektor, følger opp at alle som jobber på skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra og følger spesielt godt med på elever som kan være særsilt sårbare
5. dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.
6. ved rektor, sørger for at alle som jobber på skolen har kompetanse til å gripe inn
7. ved rektor, forsikrer seg om at alle griper inn, dersom det er mulig.
8. dokumenterer situasjoner der en som jobber ved skolen har grepet inn
9. ved rektor, sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø og følger opp at fremgangsmåten blir brukt i praksis.
10. dokumenterer at det blir varslet rektor
11. ved rektor, avklarer hvilke saker de som jobber ved skolen skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker.

12. ved rektor, følger opp at alle som jobber ved skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier.
13. ved rektor, har en fremgangsmåte som sikrer at saken undersøkes snarest samt følger opp at fremgangsmåten brukes i praksis
14. ved rektor, sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.
15. dokumenterer hvordan det settes inn egnede tiltak

Del 3- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Kommunen må sørge for at skolen oppfylder plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4, 9 A-9 og 9-1 og forvaltningsloven § 11. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

1. lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 når skolen skal sette inn tiltak i en sak.
2. informerer elevene om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten.

Kommunen mottok en foreløpig tilsynsrapport og har formidlet at de ikke har noen kommentarer til denne. Vi fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til **09.07.2021**.

Innhold

1. Innledning.....	7
1.1. Kort om kommunen	7
1.2. Om gjennomføringen av tilsynet	7
1.3. Avklaringer og definisjoner.....	8
2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	9
2.1. Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?	9
Rettslige krav	9
Statsforvalterens observasjoner.....	9
Statsforvalterens vurderinger	10
Statsforvalterens konklusjon	10
2.2. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?	10
Rettslige krav	10
Statsforvalterens observasjoner.....	11
Statsforvalterens vurderinger	12
Statsforvalterens konklusjon	13
2.3. Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig? 13	
Rettslige krav	13
Statsforvalterens observasjoner.....	14
Statsforvalterens vurderinger	14
Statsforvalterens konklusjon	15
2.4. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	15
Rettslige krav	15
Statsforvalterens observasjoner.....	16
Statsforvalterens vurderinger	16
Statsforvalterens konklusjon	17
2.5. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?	17
Rettslige krav	17
Statsforvalterens observasjoner.....	17
Statsforvalterens vurderinger	18

Statsforvalterens konklusjon	18
2.6. Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?	18
Rettslige krav	18
Statsforvalterens observasjoner	19
Statsforvalterens vurderinger	19
Statsforvalterens konklusjon	19
2.7. Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	19
Rettslige krav	19
Statsforvalterens observasjoner	20
Statsforvalterens vurderinger	20
Statsforvalterens konklusjon	21
2.8. Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?	21
Rettslige krav	21
Statsforvalterens observasjoner	21
Statsforvalterens vurderinger	22
Statsforvalterens konklusjon	22
2.9. Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?	22
Rettslige krav	22
Statsforvalterens observasjoner	23
Statsforvalterens vurderinger	23
Statsforvalterens konklusjon	24
2.10. Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?	24
Rettslige krav	24
Statsforvalterens observasjoner	24
Statsforvalterens vurderinger	25
Statsforvalterens konklusjon	26
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	27
3.1. Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?	27
Rettslige krav	27
Statsforvalterens observasjoner	27
Statsforvalterens vurderinger	27
Statsforvalterens konklusjon	28

3.2.	Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den? 28	
	Rettslige krav	28
	Statsforvalterens observasjoner.....	28
	Statsforvalterens vurderinger	28
	Statsforvalterens konklusjon	29
3.3.	Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?	29
	Rettslige krav	29
	Statsforvalterens observasjoner.....	29
	Statsforvalterens vurderinger	29
	Statsforvalterens konklusjon	30
3.4.	Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?	30
	Rettslige krav	30
	Statsforvalterens observasjoner.....	30
	Statsforvalterens vurderinger	30
	Statsforvalterens konklusjon	31
3.5.	Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?	31
	Rettslige krav	31
	Statsforvalterens observasjoner.....	31
	Statsforvalterens vurderinger	32
	Statsforvalterens konklusjon	32
3.6.	Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?	32
	Rettslige krav	32
	Statsforvalterens observasjoner.....	32
	Statsforvalterens vurderinger	33
	Statsforvalterens konklusjon	33
4.	Våre reaksjoner	34
4.1.	Pålegg om retting	34
4.2.	Oppfølging av påleggene	35
5.	Dere har rett til å klage.....	35

1. Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1. Kort om kommunen

Lillehammer kommune ligger i det som tidligere var Oppland fylke, fra 01.01.20 i Innlandet fylke.

Smestad ungdomsskole er en av tre ungdomsskoler i Lillehammer. Skolen ligger på Smestadmoen, nord i Lillehammer og har gode uteområder, med Smestadparken som nærmeste nabo. Skolen rekrutterer elever fra Nordre Ål og Jørstadmoen barneskoler. Skolen har 310 elever fordelt på 12 klasser og 43 ansatte.

Det ble varslet tilsyn med skolen på bakgrunn av en helhetlig ROS-analyse. Denne risikovurderingen bygger på informasjon Statsforvalteren har fra ulike kilder.

1.2. Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Lillehammer kommune i brev av 09.12.20. Dere ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3, 9 A-4 og 9-1.
2. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4, 9 A-9 og 9-1.

Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Lillehammer kommune oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. For å kontrollere dette har vi undersøkt praksis ved Smestad ungdomsskole. Vi ønsker at tilsynet skal være en støtte for skoleeier og skolelederne i kommunen. Vi håper at skoleeier og skolelederne

blir styrket i sitt videre arbeid når det gjelder skolemiljø og skolenes aktivitetsplikt. Gjennom tilsynet ønsker vi å bidra til å gjøre regelverket bedre kjent og at tilsynet vil ha en læringseffekt.

Dersom Lillehammer kommune/Smestad ungdomsskole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 11.03.21. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere hadde ingen kommentarer til innholdet i den foreløpige rapporten.

1.3. Avklaringer og definisjoner

Med regelverket mener vi opplæringsloven med forskrifter og andre lover og forskrifter som gjelder for skolen innenfor det området vi kontrollerer. Særlig aktuelle er forvaltningsloven og barnekonvensjonen.

Virkeområdet for kapittel 9 A er skolen, skolefritidsordningen (SFO) og leksehjelpstilbudet. I dette tilsynet omfatter skolemiljø det psykososiale skolemiljøet og ikke det fysiske skolemiljøet.

At rektor skal sikre at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal *sikre, følge opp eller sørge for* noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis.

2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven (oppl.) § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle delpliktene i aktivitetsplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9-1.

2.1. Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-2.

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende.

Statsforvalterens observasjoner

I intervju og RefLex fremkommer det at mange av de som jobber ved skolen gir uttrykk for at de er kjent med at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt. I intervju fremkommer det samtidig at ikke alle som jobber ved skolen er kjent med dette. Rektor gir uttrykk for at dette i ulik grad har vært et tema for alle som jobber ved skolen, det er tatt opp på planleggingsdag, team-møter og klasselærerråd. På spørsmål om hvordan PPT, helsesykepleier, vaktmester og renhold har fått kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har det trygt og godt, svarer rektor at de sikkert er gjort kjent med dette av sine egne arbeidsgivere siden hun ikke er deres nærmeste leder. Rektor har snakket med noen av dem om plikten, men vet ikke i hvilken grad den som var rektor før henne har tatt opp dette som tema med ansatte som hun ikke er nærmeste leder for.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis.

Alle som jobber på skolen må ha eller få kunnskap om at det er elevenes subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt eller ikke. Alle som jobber på skolen må forstå hva som ligger i elevens rett til et trygt og godt skolemiljø, og forstå når retten kan være brutt. Dersom elevens rett ikke er oppfylt inntreer skolens aktivitetsplikt. Alle som arbeider ved skolen eller som utfører en tjeneste, og ikke bare personer som er ansatt på skolen er omfattet av kravet om å ha kunnskap om elevens subjektive opplevelse og de skal få kunnskap om betydningen av elevens subjektive opplevelse. Hvem som omfattes av aktivitetsplikten beror på en tolkning av ordlyden «alle som arbeider på skolen» i § 9 A-4 første og andre ledd. I brev fra Kunnskapsdepartementet (KD) av 26.oktober 2017 fremkommer det at eksempelvis helsesøster og ansatte ved Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) er omfattet av aktivitetsplikten. Videre står det i forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57 L, at alle som oppholder seg på skolen regelmessig omfattes av aktivitetsplikten. Det er ikke avgjørende om en mottar lønn for arbeidet, en har uansett plikt til å følge med dersom en arbeider på skolen og har kontakt med elevene. Dette gjelder blant annet: lærere, ansatte i skoleadministrasjonen, miljøarbeidere, helsesøster, assistenter, vaktmestere, renholdere, kantinemedarbeidere, aktivitetsledere, kursholdere i skolefritidsordningen, frivillige, lærlinger, praksisstudenter.

Statsforvalterens vurdering er, ut fra intervju, at mange av de som jobber ved Smestad skole har et bevisst forhold til at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. I intervju fremkommer det samtidig at ikke alle som jobber ved skolen er kjent med dette og at rektor er usikker på i hvilken grad dette har vært et tema for alle. Vår vurdering er derfor at det ikke er sannsynliggjort at alle som jobber på skolen har tilstrekkelig kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om en elev har et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at ikke alle som jobber på skolen har tilstrekkelig kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-2.

2.2. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor gitt alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

I intervju fremkommer det at rektor ikke har gitt alle som jobber på skolen kompetanse om dette, men at hun har tillitt til at den ansatte har denne kompetansen gjennom utdanning og erfaring. Rektor beskriver også at de jevnlig har fokus på hvordan de følger med og hva de ser i løpet av en dag, gjennom klasselærerråd og statusrapporteringer på ukentlige trinnmøter. Rektor sier også at det ikke har blitt gitt konkret opplæring i hvilke signaler man skal se etter. Flere ansatte gir uttrykk for at dette er kompetanse de har tilegnet seg gjennom sin grunnutdanning, andre gir uttrykk for at de ikke har blitt gitt kompetanse på slike kjennetegn av rektor.

Er de som jobber på skolen kjent med hvilke forhold som kan gjøre eleven særskilt sårbar?

Rektor beskriver at dette er tatt opp i klasselærerråd når lærere er bekymret for elever, der blir det diskutert hvordan man kan se etter forhold som kan gjøre elever særskilt sårbare. Noen ansatte beskriver at dette er tema som tas opp på ukentlige trinnmøter samtidig som andre ansatte gir uttrykk for at dette ikke er tema som de har blitt gjort spesielt kjent med ved skolen. Noen ansatte oppgir at tema kommer opp i forbindelse med gjennomgang hver høst av spesifikke elever og dokumentasjonen rundt dem.

Følger rektor opp at alle som jobber ved skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra og følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare?

Rektor beskriver at dette ikke følges spesielt opp, men at det innimellom tas opp til diskusjon i klasselærerråd, tverrfaglig team og ledermøter. Ansatte oppgir at det tas opp i forbindelse med nye elever eller elever med spesifikke utfordringer, også noen ganger i trinnmøter.

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen?

Rektor gir uttrykk for at skolen innhenter informasjon fra elevene gjennom elevundersøkelsen, utviklingssamtaler, elevsamtaler, klasselærerråd, lavterskelteam, samarbeidsmøter og dialog. I tillegg gir tolærersystemet rom for å følge særskilt med.

Ansatte peker på inspeksjon i friminuttene og observasjoner som noteres i en bok på trinnrommet. Gjennomgang av klassene i ukentlige trinnmøter og samsnacking mellom ansatte bidrar også til at de fanger opp ting som skjer.

Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø?

I RefLex svarer en gruppe av de ansatte at de ikke dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. I intervju fremkommer det at følge-med-plikten dokumenteres via loggføring, det er varierende hvor utfyllende denne loggen er. Rektor gir uttrykk for at loggsystemet er sårbart og er på søken etter et bedre system for å dokumentere. At det finnes noe som er mer sikkert og som er digitalt. På systemnivå har skolen data fra elevundersøkelsen. Rektor oppgir at de skriver referat fra klasselærerråd og trinnmøter når det er en sak, men skolens innsendte dokumentasjon inneholder ingen referat fra denne typer møter. Skolens innsendte dokumentasjon inneholder rektors oppsummering av loggføring. I dokumentasjonen er det eksempler på at det i referat gjengis noe av hva de ansatte på skolen har fanget opp.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere rektors plikt til å arbeide systematisk og om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke krav om at fremgangsmåten skal være skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Den enkelte ansatte skal *«være årvåken og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom»* jf. forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57 L side 22 *«At de ansatte har slik kompetanse er både rektors ansvar som del av det systematiske arbeidet for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø, jf. forslaget til §9 A-3, og skoleeiers ansvar ...»*. Elever som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø kan uttrykke dette på ulike måter. Rektor må sikre at de ansatte har kompetanse til å gjenkjenne disse tegnene. De må ha kompetanse i å vite hva de skal se etter og hvordan de skal følge med. Statsforvalteren viser til avsnitt om hvem som er definert inn i ordlyden «alle som jobber ved skolen» i rapportens punkt 2.1. Rektor skal sikre at alle som jobber ved skolen skal følge med.

På bakgrunn av svarene i intervju vurderer Statsforvalteren at rektor ikke har sikret at alle som jobber på skolen er gitt kompetanse i hvordan de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø og hvilke forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbart. Alle som jobber på skolen, er dermed ikke tilstrekkelig kjent med plikten til å følge med. Rektor beskriver selv at det ikke foreligger en fast fremgangsmåte for å følge med for alle som jobber ved skolen. Rektor beskriver også at hun ikke følger dette opp utover at det tas opp i klasselærerråd. Slik Statsforvalteren oppfatter det er ikke klasselærerråd et forum som er egnet for å følge opp at alle som jobber ved skolen er kjent med innholdet i følge-med-plikten. Statsforvalteren vurderer derfor at rektor ikke sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med særskilt sårbarhet. Svarene viser også at det er ikke er en fast fremgangsmåte, noe som gjør at rektor ikke har et utgangspunkt for å kunne følge dette opp systematisk.

Når det gjelder spørsmålet om rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen oppgir rektor og de ansatte en rekke aktiviteter som skolen foretar seg for dette formålet. Statsforvalteren vurderer at dette er egnet for at skolen skal få systematisk informasjon fra elevene om hvordan de generelt opplever skolemiljøet.

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten etter oppl. § 9 A-4 første til femte ledd, jf. syvende ledd. Dette innebærer at skolen skal dokumentere hva den gjør for å oppfylle kravet til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Skolen må ha en praksis hvor de dokumenterer de aktivitetene som de gjennomfører for å følge med og som omfatter flere elever, sårbare grupper eller hele skolen, jf. Prop. 57 L (2016-2017). Det er fra lovgiver ikke satt bestemte formkrav til hvordan det skal dokumenteres utover at det skal skje skriftlig og være på et format som kan tas ut og overbringes til andre dersom det blir spørsmål om dette. Det innebærer at hva som blir dokumentert og hvordan det dokumenteres må tilpasses den enkelte skole.

Skolens dokumentasjon fra enkeltsaker viser at dokumentasjonskravet til følge-med-plikten ikke er tilstrekkelig ivaretatt. To av sakene i skolens innsendte dokumentasjon har blitt opprettet som følge av konkrete meldinger fra foresatte. Det foreligger ikke tilstrekkelig skriftlig dokumentasjon av konkrete eksempler som viser hvordan de ansatte har fulgt med og hva de har konkret har observert, knyttet til hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom.

Statsforvalteren vurderer at skolen delvis dokumenterer forhold knyttet til følge-med-plikten. Statsforvalteren mener derfor at det per i dag ikke er sannsynliggjort at skolen fullt ut sikrer forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av de aktiviteter som ansatte foretar seg for å følge med.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole ikke fullt ut sikrer at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med særskilt sårbarhet jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

2.3. Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Statsforvalterens observasjoner

Har alle som jobber på skolen kompetanse til å gripe inn?

Rektor beskriver at skolemiljøplan for Lillehammer kommune omhandler nulltoleranse, og at hun som rektor har en forventning om at alle ansatte på skolen skal gripe inn og si ifra. I RefLex svarer to av tre ansattgrupper "nei" på dette spørsmålet. I intervju fremkommer det at dette ikke er et tema som alle som jobber ved skolen har blitt gitt kompetanse i. I intervju oppgir flere ansatte at det har blitt tatt opp tilbake i tid, men at det ikke blir gitt jevnlig opplæring om å gripe inn slik at alle har denne kompetansen til enhver tid.

Forsikrer rektor seg om at alle griper inn, dersom det er mulig?

Rektor svarer i RefLex at alle som jobber på skolen griper inn når de er bekymret/urolige, og det er lavterskel til å ta kontakt med kollegaer, trinnleder, sosiallærer eller rektor. I tillegg kan det løftes opp på trinnmøter eller klasselærerråd når en er urolig. Noen av de som jobber ved skolen gir uttrykk for at dette ikke er tema som er tatt opp med dem.

Dokumenterer skolen situasjoner hvor ansatte har grepet inn?

I RefLex svarer noen at det lages aktivitetsplan ved alvorlige hendelser, mens utestenging, baksnakking og isolering ikke alltid dokumenteres. Andre svarer at saker som dukker opp i skolehverdagen og blir løst umiddelbart ikke dokumenteres. De svarer også at det kun dokumenteres ved gjentakelser og kjente saker. Rektor svarer at det gis beskjed til kontaktlærer som skriver logg samt at det skrives referater fra trinnmøter hvis saken løftes der. Rektor gir uttrykk for at det ikke er sikkert at alle ansatte vet hvem som skal dokumentere hva og når.

Skolens dokumentasjon av skolemiljø saker viser ikke til konkrete situasjoner hvor ansatte ved skolen har grepet inn. I intervju oppgir både ansatte og rektor at hovedvekten av dokumentasjon i skolemiljø saker foregår ved at kontaktlærer skriver logg. Innsendt dokumentasjon beskriver ikke hendelser hvor det er grepet inn.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid. Det er ikke nødvendig med en fast fremgangsmåte for at rektor skal oppfylle kravet om å «sørge for».

Gripe-inn-plikten skiller seg fra tiltaksplikten ved at de handlingene som iverksettes er utledet fra en situasjon som pågår og som er relativt akutt og hvor den ansatte umiddelbart må handle. Formålet med gripe-inn-plikten er å umiddelbart stanse negativ atferd. I forarbeidene til loven står det blant annet om gripe-inn-plikten at det er «*svært viktig at rektor, som en del av skolens*

systematiske arbeid, sørger for at de ansatte kjenner plikten til å gripe inn og at de har kompetanse om hvordan det bør gjøres». Statsforvalteren viser til avsnitt om hvem som er definert inn i ordlyden «alle som jobber ved skolen» i rapportens punkt 2.1. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen vet at de har plikt til å gripe inn, og at de vet hvordan de skal gjøre dette.

Statsforvalteren vurderer at rektor ikke har sørget for at alle som jobber på skolen har kompetanse til å gripe inn da dette temaet ikke er tatt opp med alle som jobber ved skolen og flere av de ansatte formidler at de er usikre på gripe-inn-plikten. Statsforvalteren vurderer at rektor ikke aktivt har forsikret seg om at de ansatte griper inn, der det er mulig.

Som for de øvrige delpliktene skal skolens systematiske arbeid sørge for at alle ansatte som har grepet inn mot krenkelser foretar en forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av situasjonen. Dokumentasjonen skal skje skriftlig og være på et format som kan tas ut og overbringes til andre dersom det blir nødvendig.

I intervju kommer det frem at det fremstår som uklart om det alltid dokumenteres skriftlig om hvordan det har blitt grepet inn. Ansatte skal si ifra til kontaktlærer som skal loggføre, men det finnes ikke et system som kontrollerer at det skjer.

Statsforvalteren mener at rektors systematiske arbeid ikke i tilstrekkelig grad sørger for at alle ansatte som har grepet inn dokumenterer skriftlig.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole ikke sørger for at alle som jobber ved skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

2.4. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

I intervju fremkommer det at flere av de ansatte er kjent med at varsel skal gå via kontaktlærer og trinnleder til rektor. Samtidig svarer noen av de som jobber ved skolen at de ikke er kjent med at det foreligger en bestemt måte å varsle på ved skolen. Rektor gir uttrykk for at hun ønsker å innføre et skjema for dette slik at hun har oversikt over alle varsler. Rektor gir uttrykk for at hun har sagt at hun skal varsles i alle saker. Rektor gir samtidig uttrykk for at hun ikke tror dette er så godt kjent blant alle at det kan sies å være en fast fremgangsmåte. Rektor beskriver at de er i utvikling når det gjelder det systematiske arbeidet knyttet til skolens arbeid med skolemiljø.

Rektor sier at kontaktlærer varsler trinnleder som varsler videre til rektor. Noen ganger kommer varselet direkte til rektor og andre ganger velger ansatte å undersøke saken først og eventuelt involvere sosiallærer før rektor varsles. Det kommer ikke frem hvordan det sikres at andre ansatte ved skolen varsler rektor hvis de får kjennskap til eller mistanke om at en elev ikke har det bra.

Blir det dokumentert dersom en ansatt varsler rektor om at en elev ikke har det trygt og godt?

Rektor sier at varsel dokumenteres i logg. Rektor sier samtidig at hun ønsker å utvikle et bedre system på dokumentasjon av dette. Noen ansatte gir uttrykk for at de er usikre på om varsel dokumenteres og sier at de ikke kjenner til noen rutine for dette. Andre ansatte sier at varsel dokumenteres i kontaktlærers logg, men er usikre på om det alltid skjer.

I skolens innsendte dokumentasjon kommer det frem at noen saker har blitt opprettet som følge av meldinger fra foresatte. Det fremkommer et eksempel på dokumentasjon av varslingsplikten ved at kontaktlærer varsler om en sak ved at det sendes e-post til rektor med kopi til trinnleder.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid og om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Statsforvalteren viser til avsnitt om hvem som er definert inn i ordlyden «alle som jobber ved skolen» i rapportens punkt 2.1. Rektor skal sikre at alle som jobber ved skolen varsler rektor.

Ved at ansatte skal varsle om *all* mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, så legges noe av grunnlaget for at rektor får en overordnet oversikt over hvordan

elevene har det på skolen. Gjennom varslene skal rektor få et utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker som igjen kan gi rektor kunnskap om det systematiske arbeidet ved skolen. Gjennom varsler skal rektor få et helhetlig bilde av situasjonen ved skolen.

Flere av de som jobber ved skolen er usikre på hvordan det skal varsles dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Statsforvalteren vurderer derfor at det ikke foreligger en fast fremgangsmåte som er kjent for alle. Da det ikke finnes en fast fremgangsmåte rundt varsling, kan den heller ikke følges opp i praksis. De ansatte formidler at de er usikre på hvordan og om dette dokumenteres. Statsforvalteren vurderer derfor at plikten til å varsle ikke dokumenteres tilstrekkelig.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole ikke sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9-1.

2.5. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9-1.

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker?

De ansatte svarer ulikt på dette spørsmålet, noen svarer at dette ikke er avklart, mens andre beskriver at ved akutte situasjoner varsles ledelsen og ved andre situasjoner varsles trinnleder. I intervju svarer en ansattgruppe at alvorlige saker varsles samme dag, mens saker som går over tid kanskje blir undersøkt først og trinnleder er involvert, før det varsles til rektor. Trinnledere har gjennomgang med rektor i ledermøte. En annen ansattgruppe svarer at det er vanskelig å sette tydelig grense for dette og at dette er opp til hver enkelt lærer. Rektor beskriver at det er snakket om på ledernivå at rektor skal varsles så fort som mulig når de blir gjort kjent med en sak og at

rektor skal varsles samme dag i alvorlige saker. Rektor ønsker å få satt dette mer i system enn det de har nå.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Statsforvalteren viser til avsnitt om hvem som er definert inn i ordlyden «alle som jobber ved skolen» i rapportens punkt 2.1. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen skal varsle rektor så raskt som saken tilsier.

Saker etter kapittel 9A kan ha ulikt innhold og noen saker er mer tidssensitive enn andre. Noen saker har en slik karakter at de som jobber på skolen må varsle rektor straks om mistanken eller kjennskapen. Andre saker kan være av en slik karakter at de voksne kan vente noe før de varsler til rektor. Det følger av forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57L side 24 at *«departementet forutsetter at ledelsen og de ansatte på den enkelte skole vil finne frem til gode løsninger for hvordan varsling skal skje og hvordan informasjonen i varslingene skal ivaretas»*.

Beskrivelsene fra de som jobber ved skolen og rektor viser at det ikke er etablert en fast fremgangsmåte for hvilke saker som skal varsles straks og hvor raskt det skal varsles i andre saker. Da det ikke finnes en fast fremgangsmåte for varsling, har ikke rektor et utgangspunkt for å kunne følge opp dette.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole ikke sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9-1.

2.6. Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum og sjuende ledd.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Statsforvalterens observasjoner

Rektor beskriver at hun har tett dialog med skoleeier og at hun har rådført seg der ved alvorlige saker. Rektor beskriver også at hun ville ha tatt kontakt med skoleeier i saker som skolen over tid ikke har greid å løse. Rektor beskriver at hun skriver ned at hun har vært i kontakt med skoleeier i slike saker. Skolens dokumentasjon viser at skoleeier er involvert i arbeid med skolemiljø.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet kontrollere om skolen oppfyller kravet i praksis.

Formålet med rektors varslingsplikt er å gjøre skoleeier kjent med saker slik at skoleeier kan involvere seg i hvordan skolen håndterer saken. Skoleeier kan innføre rutiner for når skolen skal varsle og rutinene kan sette en lavere terskel for når varslingsplikten inntreffer enn det regelverket legger opp til.

Statsforvalteren vurderer at rektor ivaretar plikten til å varsle skoleeier i alvorlige tilfeller.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum og sjuende ledd.

2.7. Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9-1.

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig grundig? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

Rektor svarer i intervju at trinnleder mottar bekymringsmelding fra kontaktlærer, de to blir enige om hvordan og hva som skal undersøkes og av hvem. Hver sak er forskjellig, og det er ulikt hvem det vil være best at gjennomfører elevsamtalene. Rektor gir uttrykk for at fremgangsmåten tilpasses hver enkelt sak. Rektor oppgir at enkeltsaker tas opp i fora som trinnmøter, klasselærerråd, lavterskelteam, tverrfagligteam for å drøfte hvem og hvordan en mistanke skal undersøkes. Hva som skal undersøkes må også diskuteres utfra de ulike perspektivene fra ulike aktører i saken. Noen av de ansatte beskriver at det gjøres observasjoner og at det gjennomføres samtaler med elev, medelev og foreldre. Andre ansatte fokuserer mer på at det gjennomføres en samtale og at de følger opp med foreldre.

Når det gjelder om undersøkelsene alltid får frem fakta om situasjonen og bakgrunnen for elevens opplevelse svarer rektor at hun håper at gode spørsmål og samtaler med ungdom får frem en god del, men at ungdommer kan beskytte både hverandre og foreldre fordi de ikke ønsker «å lage noe styr», og at man derfor trolig ikke alltid får frem alt, men at skolen forsøker å grave i det. I slike elevsamtaler forsøker skolen å bruke den voksne som eleven har mest tillitt til.

Rektor følger opp at fremgangsmåten brukes i praksis ved at de ansatte i ulike møtearenaer reflekterer over hva som bør gjøres, av hvem og hvordan. Rektor følger opp ved å ha aktiv kommunikasjon med de aktuelle ansatte i hver sak samt at rektor har innført at trinnleder har rapporteringsplikt til rektor.

Dokumenteres det som gjøres for å undersøke saken?

De ansatte beskriver i intervju at det finnes en egen bok for loggføring på trinnrommet hvis det gjelder observasjon av enkeltelever. I tillegg oppgir noen ansatte at undersøkelser dokumenteres i kontaktlærers logg. Rektor oppgir at det skrives referat fra møter hvor undersøkelser diskuteres samt at det føres logg. I RefLex uttrykker noen ansatte at det blir litt mye prat og lite dokumentasjon og at de mangler kjennskap til felles dokumenter som alle har lett tilgjengelig. Andre ansatte er ikke kjent med rutiner for dokumentasjon.

Dokumentasjon viser at noe informasjon knyttet til skolens undersøkelser, slik som samtaler med foreldre, legges inn i møtereferat. Det fremkommer i en av aktivitetsplanene hva elevene har uttrykt i forbindelse med at skolen undersøker saken. I en annen aktivitetsplan vises det til at elevstemmen er loggført.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Plikten til å undersøke saker ble utvidet ved innføringen av de nye reglene i 2017 ved at skolen skal undersøke *all* mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Undersøkelsesplikten er ikke avgrenset til kun å gjelde tilfeller som for eksempel mobbing, diskriminering, vold eller rasisme. Videre er undersøkelsesplikten ikke avgrenset til at årsaken til elevens opplevelse må ha sitt utgangspunkt i forhold som skjer i skoletiden og på skolens område.

Statsforvalteren vurderer at skolen har en fast fremgangsmåte for å undersøke saker tilstrekkelig grundig da skolen viser til ulike undersøkelsesmetoder samt at dette tas opp i ulike fora. Vi vurderer også at rektor følger opp at fremgangsmåten brukes i praksis, da rektor har aktiv kommunikasjon med de ansatte samt at trinnleder har rapporteringsplikt til rektor.

Statsforvalteren vurderer at skolen dokumenterer i tilstrekkelig grad det som blir gjort i tilknytning til skolens undersøkelser.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad skole sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig grundig når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9-1.

2.8. Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9-1.

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en fremgangsmåte som sikrer at saken undersøkes snarest? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

Rektor svarer i RefLex at når de blir kjent med en sak uavhengig av nivå i organisasjonen, så undersøker de saken når de får informasjon om at en elev ikke opplever et trygt og godt læringsmiljø. Rektor supplerer i intervju at man i elevsamtalen avdekker hva som er problemet og man blir enig om hva som skal skje videre av undersøkelser. Rektor gir uttrykk for at hun legger til rette for at man for eksempel kan styrke inspeksjonen i slike sammenhenger, og at dette da skjer umiddelbart. Rektor opplever at de ansatte gjør det de skal og at hun ikke har mistillit til at de ansatte ikke gjør det de skal.

I RefLex fremkommer det at noen av de ansatte sier at det kommer an på alvorlighetsgrad og at de kan forbedre seg særlig i saker som går over tid. Ansatte gir uttrykk for at de undersøker saken for seint i saker som har gått over tid. Andre ansatte sier at noen kanskje venter litt for å se an før de setter i gang undersøkelser.

I intervju kommer det frem at ansatte undersøker ved å snakke med eleven, men det er uklart hvor fort dette skjer. Noen oppgir at de starter undersøkelser med en gang, mens andre mener at så raskt som mulig betyr innen et par dager.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Denne fremgangsmåten må sikre at skolen undersøker saken snarest og rektor skal sikre at skolen gjør dette i praksis. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Som tidligere skrevet er saker som gjelder mistanke eller kjennskap til at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø tidssensitive. Regelverket har derfor krav til at saker skal undersøkes så snart som mulig. For at skolen skal kunne ivareta tiltakplikten så må de undersøke saken. Undersøkelsene etter kapittel 9A kan også avdekke omstendigheter eller forhold rundt elever som skal eller bør følges opp av andre instanser alene eller i samarbeid med skolen.

Svarene fra ansatte indikerer at det ikke foreligger en enhetlig fremgangsmåte for hvordan skolen undersøker saken snarest, da de gir uttrykk for at det undersøkes for seint i saker som går over tid samtidig som rektor gir uttrykk for at de tar tak i sakene og undersøker umiddelbart. Svarene indikerer at ikke alle har samme forståelse av hva snarest betyr og hvilke saker det gjelder. Statsforvalteren vurderer derfor at rektor ikke i tilstrekkelig grad sikrer og følger opp at skolen undersøker saken snarest.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad skole ikke sikrer at skolen undersøker saken snarest, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9-1.

2.9. Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 femte og sjuende ledd og 9-1.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg, jf. Barnekonvensjonen art. 12. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere skal dokumentere hvordan elevene er hørt og rektor skal sikre at dette blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at eleven som tiltakene skal rette seg mot får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

I intervju svarer de ansatte at de har møter med foreldre og elev hvor skolen utarbeider aktivitetsplan sammen med dem. Rektor sier at eleven det gjelder alltid er med på møte hvor aktivitetsplanen utformes. Rektor sier at hun sikrer seg at de ansatte henvender seg til elevene i disse møtene. I intervju svarer noen ansatte at rektor følger opp dette ved at rektor eller trinnleder er nær prosessen, de er "hands-on" i arbeidet med aktivitetsplanen.

Får andre elever som tiltak direkte påvirker uttale seg om hvordan tiltaket påvirker dem?

I intervju oppgir noen ansatte at elever som indirekte berøres av tiltak vil involveres. Andre ansatte oppgir at de ikke har vært involvert i en slik situasjon. Rektor gir uttrykk for at det er viktig at alle parter får uttrykke seg.

Dokumenterer skolen hvordan elevene blir hørt?

Rektor formidler i intervju at møtet med elev og foreldre referatføres og det understrekes at det er eleven de henvender seg til.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Statsforvalteren vurderer at det er godt samsvar mellom hva rektor og de ansatte beskriver er fremgangsmåten for å sikre at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. De ansatte bekrefter også at dette følges opp av rektor. I dokumentasjon til tilsynet fremkommer det i aktivitetsplanen og referater hva eleven har gitt uttrykk for i tilknytning til utarbeidelse av tiltak. Dette bekrefter at den faste fremgangsmåten er at eleven får uttale seg i arbeid med aktivitetsplanen.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 femte og sjuende ledd og 9-1.

2.10. Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde, sjette og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort. Dere må dokumentere hvordan dere setter inn egnede tiltak, hører involverte elever, tar hensyn til elevens beste.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

I RefLex beskriver noen ansatte at skolen mangler rutiner for dette og at de sakene de får kjennskap til gjør de noe med. Samtidig påpeker de at de kunne hatt færre saker og at de kunne løst saker på et lavere nivå med bedre rutiner. Andre ansatte beskriver i RefLex at de mener det settes inn egnede tiltak i forhold til hvilken sak det er. Rektor gir i RefLex uttrykk for at i de tilfellene de blir kjent med at en elev ikke opplever et trygt og godt skolemiljø, settes det inn tiltak ut fra vurderingene som gjøres i saken ut fra egnethet og lovlighet.

Når det gjelder om skolen tar stilling til hva som er til barnets beste i utarbeidelsen av egnede tiltak svarer rektor at de alltid hører på foreldrene og eleven, men at de ikke alltid kan følge deres

uttalelser da det kommer an på hva skolen mener egner seg best. Rektor gir videre uttrykk for at alle perspektiver må tas med i arbeidet med elevens beste og at vurderingen tar utgangspunkt i kunnskapen som finnes på skolen om denne eleven, helt fra de begynner på ungdomsskolen. Rektor formidler at de vurderer om det er andre hensyn som veier tyngre enn barnets beste og at de kontinuerlig vurderer hvilke opprettholdende faktorer som gjør at barnet ikke har det bra.

Ansatte gir uttrykk for at det er viktig at eleven blir hørt og får forklare seg, samtidig gir de uttrykk for at lærerne ser et større bilde av hva som er til elevens beste selv om det ikke er det eleven vil. De ansatte vektlegger at det er viktig at det er folk med gode relasjoner til eleven som behandler saken. Andre ansatte fokuserer på at innholdet i en vurdering av elevens beste omhandler ting som gjør at eleven føler seg tryggere på skolen, at de jobber med klassemiljø og voksenstøtte og at dette har virket som gode løsninger for enkelte elever.

Dokumenterer skolen at det settes inn egnede tiltak

Rektor beskriver i intervju at hva som er til elevens beste dokumenteres i formelle møter gjennom referater, og et eksempel på dette er referat fra tverrfaglige møter. De ansatte beskriver i intervju at dette dokumenteres i referat og loggføring hvor ulike perspektiver og elevens syn kommer frem. I skolens innsendte dokumentasjon kommer det ikke frem at det er foretatt noen konkret vurdering av elevens beste.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

I Prop 57 L fremkommer det at behovet for tiltak og hvilke tiltak som skal settes inn, må bero på faglige vurderinger. *«Hvilke tiltak som er egnet og valg mellom tiltak skal baseres på faglige vurderinger og forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser. Godt faglig skjønn baserer seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer»* (Prop 57 L s. 26). Skolen er også forpliktet til å ta hensyn til barnets beste. Hva som er til barnets beste må vurderes konkret.

Statsforvalteren vurderer at rektor ikke har sikret at det er en fast fremgangsmåte ved skolen for at det settes inn egnede tiltak da svarene fra de ansatte indikerer at skolen ikke har en enhetlig oppfatning av hvordan det skal gjøres. Det fremkommer ikke i tilstrekkelig grad hva som er innholdet i en konkret vurdering av elevens beste. Da det ikke finnes en fast fremgangsmåte, har ikke rektor et utgangspunkt for å kunne følge opp dette. Statsforvalteren vurderer at arbeidet med å utarbeide egnede tiltak ikke dokumenteres i tilstrekkelig grad, da det ikke fremkommer hva som er det konkrete innholdet i vurderingen av elevens beste.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Smestad ungdomsskole ikke sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt, jf. Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde, sjette og sjuende ledd og 9-1.

3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten er beskrevet i oppl. § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle tiltaksplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9-1.

3.1. Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Statsforvalterens observasjoner

Dokumentasjonen skolen har sendt inn inneholder mal for aktivitetsplan og to eksempler på aktivitetsplan ved skolen. Malen inneholder følgende punkter: hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

De to eksemplene på aktivitetsplan som er vedlagt fra skolen inneholder også de aktuelle punktene. Når det gjelder punktet «hvilket problem tiltaket skal løse» beskrives det i den ene planen konkret hva det gjelder, mens den andre har en generell formulering som sier at «Eleven skal oppleve en trygg skolehverdag». Planene inneholder hvilke tiltak som er planlagt, ansvarlig person for tiltakene, hvilken dato eller periode tiltak skal gjennomføres. Når det gjelder tidspunkt for når tiltakene skal evalueres er dette ikke utfylt for alle tiltak.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om skolen lager en plan i tråd med kravene i 9A 4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Fra prop 57L s. 33: «*Departementet mener at innholdet i dokumentasjonen bør være skolens plan for hvordan en konkret sak skal håndteres. Dokumentasjonen må for å oppfylle sitt formål som et minimum beskrive a) hvilket problem tiltakene skal løse b) hvilke tiltak skolen har planlagt c) når tiltakene skal gjennomføres d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene e) når tiltakene*

skal evalueres. Disse punktene utgjør etter departementets syn det som minimum må til for å dokumentere skolens planer for hvordan en bestemt sak skal håndteres og sikre en effektiv gjennomføring av tiltakene. Innholdet kan også trygge elevene og foreldrene om at skolen tar tak i saken. Det stilles ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig».

Statsforvalteren vurderer at skolens mal for aktivitetsplan har et innhold etter lovens krav.

En av aktivitetsplanene inneholder en generell problemformulering om at «eleven skal oppleve en trygg skolehverdag». Dette vil være det overordnede formålet i alle 9A-saker. Statsforvalteren vurderer at problemformuleringen må ha en tydeligere beskrivelse av hvilket problem tiltakene skal løse.

Videre er punktet evaluering ikke utfylt for alle tiltak. Statsforvalteren vurderer at dette ikke er tilstrekkelig, da formålet er å beskrive når tiltakene skal evalueres.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen ikke i tilstrekkelig grad lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 når skolen skal sette inn tiltak i en sak jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

3.2. Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Statsforvalterens observasjoner

Får eleven og foreldrene aktivitetsplanen dersom de ber om den?

I RefLex svarer alle ansatte og rektor bekreftende på dette spørsmålet. Aktivitetsplanen utarbeides sammen med foreldre og elev. Foreldrene får alltid aktivitetsplanen tilsendt etter at de har skrevet under felles utarbeidet aktivitetsplan.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om eleven og foreldrene som saken gjelder får aktivitetsplanen fra skolen.

Ut fra rektor og de ansattes svar vurderer Statsforvalteren det som sannsynliggjort at elev og foreldre får aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen gir aktivitetsplanen til elev og foreldre dersom de ber om den jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

3.3. Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

Statsforvalterens observasjoner

I RefLex kommer det frem at de ansatte er klar over at skolen lager skriftlige planer i skolemiljøsaker.

I intervju beskriver ansatte at det i 9A-saker er faste møter mellom sosiallærer, trinnleder og rektor hvor aktivitetsplanen følges opp. Rektor beskriver i intervju at hun ønsker at det er trinnleder som skal sitte med hovedansvaret for oppfølgingen av aktivitetsplanen og at de skal ha samtale med rektor i disse sakene. Rektor beskriver videre at det er trinnleder som er ansvarlig for at planen gjennomføres og at de har rapporteringsplikt til rektor. Rektor oppgir i RefLex at tiltakene noen ganger blir justert underveis og da følges det opp at de nye tiltakene gjennomføres. Rektor beskriver at arbeidet dokumenteres med referater fra møter hvor tiltakene evalueres og uttrykker at aktivitetsplanen er et dynamisk dokument. Ansatte beskriver også at aktivitetsplanen er et arbeidsdokument og at nye ting kan komme på.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om rektor følger opp at i aktivitetsplanen gjennomføres som planlagt.

Statsforvalteren vurderer at rektor følger opp at tiltak i aktivitetsplanen gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen ved at hun har faste oppfølgingspunkter med trinnledere og ansatte. Evaluering av tiltak tas eksempelvis opp på samarbeidsmøter rundt den enkelte elev, dette dokumenteres i møtereferat. Statsforvalteren har ikke eksempel på at aktivitetsplanen endres etter evalueringer. Da de ansatte og rektor er samstemte på dette mener vi likevel at det er sannsynliggjort at skolen dokumenterer hvordan skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven §§ 9A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

3.4. Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon, inkludert elevenes syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

I RefLex uttrykker både lærere og rektor at det innhentes informasjon fra eleven selv og fordi det er ungdomsskolen, er de er gamle nok til å uttale seg. Rektor gir i intervju i tillegg uttrykk for at foreldrene også kan være elevens talerør. Saken kan også tas opp i oppfølgingsmøter hvor flere fra skolen, eventuelt eksterne instanser deltar. Det kommer også frem i RefLex at rektor følger opp at fremgangsmåten brukes i praksis gjennom oppfølgingsmøtene.

Dokumenterer skolen hvordan det innhentes tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltak har virket, samt elevens syn?

Rektor beskriver at det skrives referat fra disse møtene. Skolens innsendte dokumentasjon inneholder flere referater fra samarbeidsmøter i en av elevsakene. Referatene viser at eleven ikke nødvendigvis er til stede, men at elevens stemme formidles av foresatte. I møtereferat kommer det frem en oppsummering av saken siden forrige møte, drøfting av progresjon og oppdatering av tiltak rettet mot eleven.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i

hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Statsforvalteren skal undersøke om rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker. Statsforvalteren skal også undersøke om rektor følger opp at de som jobber på skolen bruker framgangsmåten i praksis.

De ansatte og rektor har en samstemt beskrivelse på hvordan de ivaretar innhenting av tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, samt elevens syn. Rektors fremgangsmåte for å innhente tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket og elevens syn på dette er å innkalle alle berørte parter til samarbeidsmøter hvor informasjon deles og tiltak justeres. Statsforvalteren vurderer at rektor har en fast fremgangsmåte for å innhente tilstrekkelig informasjon fra eleven selv og andre knyttet til hvordan tiltakene har virket. Det fremkommer også at rektor følger opp dette. Det beskrives at arbeidet dokumenteres i møtereferater. En av sakene skolene har sendt inn viser at det innhentes informasjon fra foreldre og ulike aktører på samarbeidsmøtene. Statsforvalteren mener det er sannsynliggjort at skolen dokumenterer dette arbeidet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer elevene ønsker, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

3.5. Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Statsforvalterens observasjoner

I RefLex kommer det frem at både lærer og rektor oppfatter at tiltakene tilpasses etter hvert for eksempel via oppfølgingsmøter, elevens stemme og tilbakemeldinger fra foreldre. Noen ansatte oppgir at de ikke vet om tiltakene tilpasses.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid. Det er ikke nødvendig med en fast fremgangsmåte for at rektor skal oppfylle kravet om å «sørge for».

Det fremgår av møtereferat at elevens stemme ivaretas og indikerer at tiltakene tilpasses ut ifra elevens syn.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

3.6. Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?

Rettslige krav

Forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Statsforvalterens observasjoner

I intervju oppgir ansatte at rektor tar opp temaet på foreldremøter hver høst. De ansatte bekrefter at det tas opp i foreldremøte, men sier samtidig at det ikke er noe systematisk informasjon til elevene. Noen kontaktlærere tar opp skolemiljø/9A i klassen på begynnelsen av skoleåret, men de har ikke fått beskjed om å gjøre det fra rektor. Rektor beskriver at hun gjennomgår aktivitetsplikten på foreldremøte på høsten. Når det gjelder informasjon til elevene har de mest fokus på informasjon om reglene ved skolen.

Elevene gir uttrykk for at skolen fokuserer på skolemiljø i begynnelsen av 8. klasse og ellers hvis det oppstår konkrete saker. Elevene har ikke fått konkret informasjon om at de kan melde sak til Statsforvalteren. Elevene trives stort sett på skolen og har inntrykk av at noe blir gjort hvis saker oppstår. Det er samtidig mulighet for at skolen kan ha større fokus på skolemiljø og på elevenes mulighet til å melde til Statsforvalteren.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om skolen informerer både foresatte og elever om muligheten til å melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Statsforvalteren vurderer at skolen informerer foreldre om muligheten for å melde sak til Statsforvalteren på foreldremøte på begynnelsen av skoleåret. I innhentet informasjon kommer det frem uregelmessigheter knyttet til om den samme informasjonen gis til elevene.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at skolen ikke informerer elever om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

4. Våre reaksjoner

4.1. Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Det er kommunen som er ansvarlig for at skolen blir drevet i samsvar med regelverket, jf. opplæringsloven § 13-10. Vi pålegger dere å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

Del 1- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

1. ser til at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
2. ved rektor, gir alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
3. ved rektor, sikrer at alle som jobber på skolen er kjent med hvilke forhold som kan gjøre eleven særskilt sårbar.
4. ved rektor, følger opp at alle som jobber på skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra og følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare
5. dokumenterer hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.
6. ved rektor, sørger for at alle som jobber på skolen har kompetanse til å gripe inn
7. ved rektor, forsikrer seg om at alle griper inn, dersom det er mulig.
8. dokumenterer situasjoner der en som jobber ved skolen har grepet inn
9. ved rektor, sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø og følger opp at fremgangsmåten blir brukt i praksis.
10. dokumenterer at det blir varslet rektor
11. ved rektor, avklarer hvilke saker de som jobber ved skolen skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker.
12. ved rektor, følger opp at alle som jobber ved skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier.
13. ved rektor, har en fremgangsmåte som sikrer at saken undersøkes snarest samt følger opp at fremgangsmåten brukes i praksis
14. ved rektor, sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.
15. dokumenterer hvordan det settes inn egnede tiltak

Del 3- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4, 9 A-9 og 9-1 og forvaltningsloven § 11. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

1. lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 når skolen skal sette inn tiltak i en sak.
2. informerer elevene om at de kan melde saken sin til statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

4.2. Oppfølging av påleggene

Dere skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal dere erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dere har rettet.

Frist for innsending er **09.07.2021**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før dere gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

Når vi avslutter tilsynet, vil vi utarbeide et informasjonsskriv for elever og foreldre.

5. Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Tilsendt dokumentasjon:

- Elevundersøkelsen 2020
- Presentasjon - foreldremøte høst 2020
- Presentasjon – rutiner, planleggingsdag august 2019
- Godt lærings- og skolemiljø, notat til fellesmøte august 2019
- Plan for godt læringsmiljø, Lillehammer kommune, oktober 2019
- Mal for oppfølging kap 9A aktivitetsplan, Lillehammer kommune, oktober 2020
- Utdrag fra referat fra elevrådsmøte, oktober 2019, mai 2020
- Elevsaker ved skolen
- RefLex-skjema fra lærere og ledelsen